

Nr 31.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om höjning av statsbidraget för vid laga skiften upptagen odlingsmark.

(2:a avd.)

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 110 av herr *Andersson, Lars*, och II: 179 av herr *Johansson* i Norrfors och herr *Stenvall*, har hemställts, »att riksdagen ville besluta, att statsbidrag för vid laga skiften upptagen odlingsmark må kunna utgå med belopp, motsvarande vad som nu i annan ordning kan beviljas».

Beträffande de skäl som anförts till stöd för nämnda yrkande hänvisas till motionerna.

Utskottet har i vederbörlig ordning införskaffat utlåtanden i ärendet från lantmäteristyrelsen och lantbruksstyrelsen.

Jämlikt kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 295) angående villkor för erhållande av statsbidrag till förrättningar enligt lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet, i vissa delar ändrad genom kungörelserna nr 83/1935, 256/1939 och 327/1941, må bidrag av allmänna medel utgå till odlingskostnader å mark, som vid laga skifte upptagits såsom odlingsmark, under förutsättning att lån eller bidrag av allmänna medel icke i annan ordning beviljats för ifrågavarande odling. Bidraget må utgöra högst hälften av den kostnad, vartill åtgärden blivit av förrättningsmännen uppskattad, dock högst 250 kronor för hektar vid odling till åker och 125 kronor för hektar vid odling till äng.

Statsbidragen, som beviljas av lantmäteristyrelsen, utgå från det å riksstaten under nionde huvudtiteln anvisade förslagsanslaget till Understöd åt jorddelningsväsendet m. m.: Bidrag till utflyttnings-, väganläggnings- och odlingskostnader i sammanhang med skiften.

Genom förenämnda kungörelse den 22 juni 1928 kommo statsmakterna för första gången att genom bidrag av statsmedel direkt understödja den odlingsverksamhet som då redan länge förekommit och som även förutsattes i skifteslagstiftningen. I den förut tillämpliga statsbidragskungörelsen (nr 238/1923) medgavs statsbidrag endast till utflyttnings- och väganläggningskostnader. Statsbidrag till odlingskostnad tillkom på framställning av lantmäteristyrelsen (1927). Beträffande det belopp varmed statsbidrag till odlingskostnader borde utgå framhöll lantmäteristyrelsen, att det syntes lämpligt att detta jämfördes med nyodlingsbidrag och betesförbättringsbidrag enligt kungörelsen den 20 maj 1927 (nr 206) angående statsbidrag till nyodling och

betesförbättring å ofullständiga jordbruk. Bidraget borde sålunda enligt lantmäteristyrelsens mening bestämmas till högst hälften av den beräknade kostnaden, dock icke mer än 250 kronor för hektar av den jord, som vore avsedd att odlas till åker, och högst 125 kronor för hektar av den jord, som vore avsedd att odlas till äng. I den i ärendet till 1928 års riksdag avgivna propositionen (nr 133) förklarade departementschefen sig icke ha något att erinra mot vad lantmäteristyrelsen sålunda föreslagit. Jordbruksutskottet fann ej heller anledning till någon erinran men ansåg, att i författningen i ärendet borde angivas att statsbidraget beträffande äng skulle avse kostnader för sådana marks iordningställande till betes- eller slåttervall.

Såsom i motionerna anmärkts kan emellertid bidrag av allmänna medel till odling av vid laga skifte som odlingsmark räknad mark utgå även enligt kungörelsen den 30 juni 1939 (nr 466) angående statsbidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m. Genom denna kungörelse upphävdes 1934 års kungörelse (nr 498) i samma ämne, vilken i sin tur upphävt förenämnda kungörelse den 20 maj 1927 (nr 206). I sistnämnda kungörelse voro bidragen, såsom tidigare anmärkts, maximerade till 250 kronor för hektar beträffande nyodling och 125 kronor för hektar beträffande betesförbättring. I 1934 års kungörelse återfunnos 1927 års kungörelses bestämmelser angående nyodling och betesförbättring, men härjämte hade införts bestämmelser enligt vilka statsbidrag kunde utgå till stenröjning samt jordkörning. I den alljämt gällande 1939 års kungörelse (nr 466) angående statsbidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m. äro samtliga slagen av bidrag högre än förut. Sålunda äro maximibeloppen för hektar satta till 400 kronor för nyodling och 250 kronor för betesförbättring. Statsbidrag enligt denna kungörelse må i regel icke på en gång tilldelas en och samma person med högre belopp än tillhopa 800 kronor. Härutinnan skilja sig dessa statsbidrag från de statsbidrag, som må utgå enligt 1928 års kungörelse angående villkor för erhållande av statsbidrag till förrättningar enligt jorddelningslagen och som till sin storlek icke äro begränsade vare sig med hänsyn till areal eller eljest. I propositionen nr 236 till 1939 års riksdag angående ändrade grunder för egnahemsverksamheten m. m. motiverade departementschefen den av egnahemsutredningen föreslagna höjningen av dittills utgående högsta bidragsbelopp för nyodling, stenröjning m. m. därmed, att maximibeloppen för bidragen borde tillmätas på sådant sätt, att de medgåve en tillräcklig differentiering av bidragen och ett effektivt stöd även i sådana fall, där betingelserna för förbättringsåtgärder vore relativt ogynnsamma men desamma ändock ansåges böra komma till stånd.

Lantmäteristyrelsen har i sitt i ärendet avgivna yttrande erinrat därom, att styrelsen, sedan 1939 års kungörelse angående statsbidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m. utfärdats, i skrivelse den 11 september 1939 hos Kungl. Maj:t föreslagit, att statsbidrag till odling av vid laga skifte upptagen odlingsmark skulle få utgå jämlikt de i 1939 års kungörelse avgivna grunderna. I statsverkspropositionen till 1940 års riksdag (IX HT, p.

204), vari nämnda framställning behandlades, förklarade emellertid föredragande departementschefen i anslutning till ett av statskontoret avgivet remissutlåtande, att han för det dåvarande icke funne anledning tillstyrka någon ändring i bidragsgrunderna. Lantmäteristyrelsen har därefter anført i huvudsak följande:

Vad i de nu föreliggande motionerna anförts angående tillämpningen av kungörelsen angående statsbidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk har förut under hand inberättats till lantmäteristyrelsen, likaså att skillnaden i bidragsbeloppens storlek ofta fått till följd att skiftesdelägare avstått från det statsbidrag han kunnat erhålla genom lantmäteristyrelsen och i stället vänt sig till hushållningssällskapet för att erhålla ett högre odlingsbidrag. Något hinder häremot förefinnes ej.

Motionärerna ha ansett att odlingsbidrag enligt kungörelsen nr 295/1928 borde utgå med sextio procent av de uppskattade odlingskostnaderna samt att det högsta bidraget borde sättas till 650 kronor per hektar odlingsmark och att därvid ej skulle göras någon skillnad mellan odling till åker och odling till äng.

Även lantmäteristyrelsen anser en höjning av statsbidragens maximibelopp befogad. Med hänsyn till bestämmelsen i 4 § kungörelsen angående statsbidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk, att vid beräkning av kostnad för nyodling skall upptagas kostnaden såväl för själva odlingsarbetet som ock för sådan erforderlig dikning, vartill lån eller bidrag av statsmedel förut icke utgått, har styrelsen dock ej kunnat finna det vara motiverat att detta maximibelopp sättes högre för statsbidrag till nyodling i sammanhang med skifte än det i nyssnämnda 4 § angivna, eller till 400 kronor per hektar jord, som är avsedd att nyodlas. Skulle såsom motionärerna synas förutsätta ytterligare bidrag av statsmedel kunna utgå på grund av bestämmelserna i kungörelsen angående statsbidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk, torde nämligen det förhållande att statsbidrag utgått till nyodlingen enligt kungörelsen om statsbidrag till förrättningar enligt jorddelningslagen icke utgöra något hinder härutinnan.

Vad angår motionärernas förslag att odling till åker och odling till äng skola likställas i fråga om statsbidrags högsta belopp, håller lantmäteristyrelsen före att, även om vad sålunda föreslagits icke överensstämmer med beräkningsgrunden i kungörelsen angående statsbidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk, förslaget dock bör beaktas på grund av det av motionärerna anförda skälet.

Lantmäteristyrelsen vidhåller givetvis på grund av det förut anförda sin i skrivelse till Kungl. Maj:t den 11 september 1939 uttalade mening och skulle alltså vilja förordna bifall till motionerna. Emellertid föreligger ett behov av en allmän översyn av bestämmelserna om statsbidrag till lantmäteriförrättningar. Detta behov aktualiseras därav att statsbidragsbestämmelserna böra sättas i samklang med reglerna för den ekonomiska medverkan staten kan vilja giva för jordbrukets yttre och inre rationalisering. I propositionen nr 75 till innevarande års riksdag angående riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitikerna har chefen för jordbruksdepartementet (s. 278) jämväl erinrat härom och förklarar sig ämna hos Kungl. Maj:t hemställa, att lantmäteristyrelsen måtte erhålla i uppdrag att företaga en översyn av bestämmelserna om statsbidrag till förrättningar enligt lagen om delning av jord å landet. Givet är att lantmäteristyrelsen vid den sålunda ifrågasatta översynen av bidragsbestämmelserna kommer att upptaga sitt redan 1939 framställda och av motionärerna nu framförda förslag om likställighet av bidragsbestämmelserna för nyodling m. m. vid laga skifte och andra rationaliseringsåtgärder.

Lantbruksstyrelsen har uttalat, att en samordning av grunderna för beräkningen av statens understöd på det i motionerna åsyftade verksamhetsområdet uppenbarligen vore motiverad. Då emellertid förevarande spörsmål syntes komma att upptagas i propositionen angående riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken, har styrelsen ansett särskilda åtgärder från riksdagens sida i det med motionerna avsedda syftet icke vara påkallade.

Såsom framgår av den i ärendet förebragta utredningen synas vissa skäl tala för att sådant statsbidrag, som enligt kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 295) angående villkor för erhållande av statsbidrag till förrättningar enligt lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet må beviljas för odlingskostnader å vid laga skifte upptagen odlingsmark, bör utgå efter i huvudsak enahanda grunder som angivits i kungörelsen den 30 juni 1939 (nr 466) angående statsbidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m. Enligt vad utskottet inhämtat pågår emellertid för närvarande inom lantmäteristyrelsen — i enlighet med vad chefen för jordbruksdepartementet i propositionen nr 75 till årets riksdag angående riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken m. m. uttalat — en översyn av bestämmelserna om statsbidrag till förrättningar enligt lagen om delning av jord å landet. Lantmäteristyrelsen har i sitt i ärendet avgivna utlåtande förklarat sig komma att vid denna översyn till prövning upptaga det av motionärerna framförda och av styrelsen tidigare i framställning till Kungl. Maj:t gjorda förslaget om likställighet av bidragsbestämmelserna för nyodling m. m. vid laga skifte och andra rationaliseringsåtgärder. På grund av vad sålunda anförts finner utskottet sig icke för närvarande böra tillstyrka att någon åtgärd i anslutning till motionerna företages.

Utskottet.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att de likalydande motionerna I: 110 och II: 179 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 22 april 1947.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se under utlåtandet nr 30.